

Budaörsről írták — 1894-ben és 1896-ban

Egy nyugalmazott jegyző feljegyzései Budaörsről 1894-ben

Mar megírtuk lapunk hasábjain, hogy aki Budaörs vagy egyéb Buda környéki település történetével foglalkozik, az érdekes adatokra találhat a „Buda és Vidéke” című 1893-ban alapított hírlapban. A kiadványban Szabadházy Andor nyugalmazott jegyző negyven évnyi működése után tett közzé igen figyelemreméltó adatokat szolgálatának helyszínről, Budaörsről.

Ime Szabadházy nyug. jegyző úr írása.

A tűzoltóktól a kisdedővöig

„Budaörsről. Budaörs község közel 6000 lélekből áll, kik 830 házban laknak, melyből 5/6-od rész eszerépszindellyel már fedve van, ezért 40 évi jegyzősködésem alatt csakis 10 tűz esetre emlékszem, melyet az ittlévő 100 tagból álló önkéntes, jószervezetű tűzoltók többnyire hamar elfojtani bírtak, a határ circa 5000 holdból áll, a lakosság, az intelligencia és iparosok (kik magyarok) kivéve mind német (de jó magyar hazafiak), de most már a fiatalság többnyire édes hazai nyelvet beszél, mint a kath. Van igen szép nagy templom, 4 fiú és 4 leány osztály s egy-egy kisdedővö. A kisdedővö felállítás végett én és Kramer István volt esküdttel meg 20 év előtt házról házra jártam és össze szedtem 1180 néhány forint önkénytes adományt (mert az előljárók közkölségen fellállítani vonakodtak) és így több pártfogókkal azt felállíthattuk, mely a magyar nyelv tanítással most különösen szép eredményt mutat fel, most jelenleg a 4 leány osztályban és a kisdedővóban a Szent Vincze apácza-testverek a magyar nyelvet sikerrel tanítják, az iskolák igen szépen be vannak rendezve, hogy faluhelyen kevés hasonlót lehet találni, a hol délelőtt magyar és délután német szokott lenni az előadás. Van egy gyógyszerár, egy doktor, egy betegsegélyző- és temetkezési egyl. 1600 taggal, egy omnibus társas kocszi vállalat, - Hölle Márton-féle gyár - 6 keserű forrásu telep, egy 1870-ik év óta fennálló és virágzó takarékpénztár, melyben jelenleg 700.000 forintnál több betét van és a hol a kisbirtokosok 6% betáblázás vagy váltókra pénzt kapnak. Miután a Phyloxera a budaörsi szőlőhegyeket egészen tönkretette, a lakosság már még is nagy nehezen gyümölcs-faültetésre adta magát,

de a hegyeket szántónak nem használják és így kezdenek lassan gyümölcsfákat ültetni, az amerikai szőlő ültetése nagyon lassan megy, noha a község mint erkölcsi testület egy 3 holdból álló szőlő vessző telepet 5 év alatt felállítottatott.”

Bár Szabadházy Andor nyugalmazott jegyző cikkének egy-két vonatkozásával mai gondolkodásunkkal már nem érhetünk egyet — például az oktatásügygel kapcsolatban —, mégis úgy gondoljuk, hogy többek között az önkéntes tűzoltókról, a korabeli betegsegélyző egyletről vagy a filoxéra pusztításáról igen érdekes dolgokat tudhatunk meg.

A budaörsi dalárda 1896-ban

Ugyancsak a „Buda és Vidéke” című lapból megtudhatjuk, hogy a budaörsi dalárda vezetője 1896-ban Clementis László a helybeli iskola igazgató-tanítója volt. Az énekkar mellett zenekar is működött, mely például a báli rendezvények alkalmából hangversenyt is szolgáltatót a megjelent helyi közönség-

nek. Sajnos az itt idézett korabeli tudósításban arról nem írtak, hogy a bállal egybekötött hangversenyen milyen zenedarabokat adtak elő.

„A budaörsi Dalárda bálja. Igen sikerült farsangi mulatságot rendezett a budaörsi dalárda e hó 11-én (kedden) a kitűnő konyháról és szolid kiszolgálásáról ismeretes Stammer Ferencz-féle vendéglő termeiben. A zártkörű vigalom hangversennyel volt összekötve. A bál rendezői maguk a dalárdisták voltak, élükön Clementis László igazg. tanító úrral, mint dalkarvezetővel, s a budaörsi fiú isk. többi tanítói. A bálon kevés kivétellel az egész község intelligenciája és Budaörs színe java részt vett. A zenét a dalárda-karral együtt működő zenekar (a vonós rész) tagjai szolgáltatták. A társaság páratlan fesztelenséggel s kedélyesen mulatott reggel 6 óráig. A begyűlt összeget jótékony célra fordították.”

Az itt közölt tudósítást a hangversenyéről és bálról, Schöberl Antal budaörsi tanító írta és a „Buda és Vidéke” hasábjain látott napvilágot a millénium évében, 1896-ban, február 23-án.

BATÁRY GYULA

